

TAINA SFÂNTULUI BOTEZ ȘI IMPORTANȚA LUI PENTRU PRIMIREA ETERODOCȘILOR ÎN BISERICĂ

Constantin Leonte

În zilele noastre, când se produc mutații adânci în societate, problema primirii eterodocșilor în Biserică revine în primul plan. Pentru slujitorii Bisericii apar diferite situații în care creștini de altă confesiune vor să vină sau să revină la Ortodoxie și atunci trebuie cunoscute normele dogmatice și canonice ce trebuie aplicate.

Sunt cazuri când eterodocșii vor să se căsătorească cu ortodocși și trebuie aplicată regula corectă sau întâlnim situații, ce-i drept mai rare, când ortodocșii au trecut la alte confesiuni (de exemplu, am întâlnit pe cineva ajuns catolic, apoi penticostal) și doresc să redevină ortodocși. De aceea, o actualizare a învățăturii despre Taina Sfântului Botez și importanța lui pentru primirea eterodocșilor în Biserică ni se pare necesară.

I. Biserica, în calitatea ei de Noul Legământ al oamenilor cu Dumnezeu, apare deplin constituită chiar din ziua Cincizecimii, când a intrat în istorie ca o comunitate a celor botezați în jurul Sfinților Apostoli primind toți pe Duhul lui Hristos cel mort, înviat și slăvit. Murind și înviind cu Hristos în apa Botezului spre o viață nouă în Duhul Sfânt, cel botezat primește pecetea (gr. „Sfragis”) apartenenței sale la poporul lui Dumnezeu, reunit în Hristos, care constituie Biserica. Dar nașterea din nou (gr. „paligenesia”) sau a omului „prin apă și prin Duh” care constituie lucrarea specifică a Botezului, este numai un singur moment și primul al întregii lucrări mântuitoare de naștere a omului la o viață nouă în Hristos și cu Hristos și de comunicare deplină a acestuia cu Hristos, ca mădular al Trupului Său, Biserica, prin lucrarea Duhului Sfânt. Botezului îi urmează celelalte două momente și Taine: Mirungerea și Euharistia.

Botezul face intrarea omului în împărăția harului și deci în Biserica lui Hristos, ca mădular al acesteia, prin lucrarea Duhului Sfânt. Ritul Botezului cu elementele sale și semnificația acestora ilustrează vizibil lucrarea lui de încorporare a celui botezat în Hristos și în noul Legământ al Acestuia cu oamenii, Biserica.

Importanța și valoarea Botezului în numele Sfintei Treimi pentru mântuirea omului, ca mădular al Bisericii, sunt indicate și ilustrate de denumirile variate, acordate de către Părinții și scriitorii Bisericii luând în considerație fie partea văzută, fie cea nevăzută, fie ambele împreună. Astfel, după partea văzută, Botezul a fost numit baie, „pentru că suntem spălați în el de păcate” și „avem în el părtașie la purificările apelor care curăță mai bine decât isopul...”; izvor sfânt, apă ș.a. După partea nevăzută, Botezul a fost numit de Părinții Bisericii, luminare sau iluminare, fiindcă prin el „Sfânta lumină mântuitoare ne pătrunde și avem părtașie la divin”; Taina luminării, harismă, curățire, sfințire, perfecțiune, renaștere, renaștere în Dumnezeu, naștere spirituală, sigiliul lui Hristos, sigiliul credinței, pecete sfântă, pecete tainică, spălarea păcatelor, moartea păcatelor, iertarea păcatelor, potopul păcatului, vehicul spre Dumnezeu etc. Iar după ambele părți, văzută și nevăzută, Botezul a fost numit de aceiași Părinți și scriitori ai Bisericii patristice: baie tainică, baie mântuitoare, baia pocăinței și a cunoștinței baia renașterii, baia vieții, apa vieții veșnice, Taina apei, Taina renașterii noastre. Legătura expresă a Botezului cu Hristos privind lucrarea Sa asupra omului este subliniată de numirile date acesteia de către Sfântul Apostol Pavel: circumciziune (**Col. 2,11**), mormânt (**Rom. 6,4**; **Col. 2,12**), răstignire (**Rom. 6,6**) și înviere cu Hristos (**Col. 2, 12-13**).

Biserica este viața de comuniune a persoanelor Sfintei Treimi extinsă în umanitate și comuniunea de iubire și de viață a oamenilor în Dumnezeu prin Hristos, Logosul întrupat al Tatălui care a coborât această viață de comuniune a lui Dumnezeu în umanitate și a ridicat pe oameni la această viață de comuniune și îi menține în această comuniune prin Duhul Său, adică prin lucrarea Duhului Sfânt. Prin structura, lucrarea și mesajul ei în lume și în viața oamenilor,

Biserica este un rezultat al lucrării răscumpărătoare a lui Hristos și prelungire firească a acesteia, adică a Fiului lui Dumnezeu întrupat și a lui Hristos cel răstignit și înviat și înălțat la ceruri întru slavă de-a dreapta Tatălui, ca Dumnezeu – Omul slăvit pentru noi, stând în comuniune cu Dumnezeu Tatăl și cu Duhul Sfânt, dar și cu noi în același timp prin Duhul care ne susține în această comuniune.

Umanitatea reînnoită, Biserica, la care avem acces prin Botez, este, după Clement Alexandrinul, acel „Om unic” și „Hristos total” sau întreg, care nu se divide: „Nu mai este iudeu, nici elen, nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus” (**Gal.** 3, 28; **I Cor.** 1, 13; **Col.** 3,11), „Omul nou în întregime transformat de Duhul” care este Biserica.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu se continuă și se împlinește în Biserică. Și anume, Biserica este prelungirea dinamică a Întrupării Cuvântului, adică extinderea socială a lui Hristos în umanitate prin lucrarea Duhului Sfânt. Prin Hristos în lucrarea Duhului Sfânt, Biserica este Trupul lui Hristos cu multe mădulare (**Rom.** 12 4-4; **I Cor.** 12, 13 și 27). Deci, în întruparea Cuvântului, adică în Hristos Dumnezeu – Omul, sunt date, la începuturile lor, atât Biserica cât și Tainele, prin care Hristos se prelungeste în timp și spațiu în umanitate, făcând din oameni mădularele Trupului Său tainic, prin lucrarea Duhului Sfânt.

Dar Biserica nu este numai trupul lui Hristos cu început în Întruparea Logosului, ci și plenitudinea de viață dumnezeiască, revărsată în umanitate de către Duhul Sfânt, trimis de la Tatăl de către Hristos – Kyrios, adică de către Hristos mort și înviat și înălțat întru slavă la ceruri și prin care Hristos – Kyrios – este prezent și lucrează în umanitatea Trupului Său, Biserica. Prin urmare, Cincizecimea, adică venirea ipostatică a Duhului Sfânt în lume și prezența vieții și lucrării Duhului Sfânt în Biserică și prin ea în lumea răscumpărată, datorită lui Hristos cel înviat și înălțat la ceruri, asigură Biserica în calitatea ei de spațiu de lucrare a Duhului Sfânt și deci de organ obișnuit în care ne dobândim mântuirea.

Biserica intră în istorie ca comuniune și comunitate concretă a oamenilor cu Dumnezeu în Ziua Cincizecimii, prin adăugarea la cercul Apostolilor a celor care simțindu-ne pătrunși la inimă de cuvântul lui Dumnezeu din gura Apostolilor, au primit acest cuvânt și s-au botezat, fiind, ca la trei mii de suflete care vor stăru, începând din această zi, în învățătura Apostolilor și în comuniune, în frângerea pâinii și în rugăciuni” (**Fapte** 2, 37, 41-42).

Fiul lui Dumnezeu întrupat, a primit Botezul pentru noi oamenii ca să fie și în această privință primul om care se naște și de sus, la Botez din apă și din Duh. Prin Botezul său în apele Iordanului de la Ioan, Hristos a unit pe Duhul din El în mod actual cu apa, ca sân și susținător al vieții, de data aceasta al vieții nesupuse morții întrucât e deplin unit cu Duhul. Așa a împlinit Hristos toată dreptatea cu care avea să îmbrace din nou pe oamenii care vor crede. El a acceptat aceste două acte în mod succesiv, pentru că noi trebuie să trecem prin amândouă. De aceea, Părinți ai Bisericii văd Botezul întemeiat atât în Nașterea cât și în Botezul Domnului. Cristelnița este la ei atât chipul, sânul Maicii Domnului, cât și al Iordanului” (Pr.prof. D. Stăniloae).

Botezându-se în apa Botezului, omul se întâlnește în ea cu Hristos sau se enipostaziază în El sau se personalizează deplin încadrându-se în Persoana Lui, și se umple de energiile Duhului Sfânt ce-i radiază din Hristos. De aceea a trebuit să se scufunde Fiul lui Dumnezeu în natura omenească și prin ea în apă, pentru ca noi, cufundându-ne în apă, să ne cufundăm în viața Lui dumnezeiască sau în Duhul Lui cel Sfânt.

Lucrarea Botezului este legată de însuși actul Botezului care constă în scufundarea întregă a primitorului în apă, însoțită de declarația constatatoare rostită de preot: „Botează-te robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”. Caracterul de declarație și de constatare plină de credință al cuvântului: „Botează-se” ca și al celui analog din celelalte Taine („Cunună-se”, „se împărtășește”) arată pe de o parte că Taina, aici Taina Botezului, se săvârșește în mod vizibil prin lucrarea lui Hristos. În afară de Botezul de urgență, apa primește o sfințire prin Duhul Sfânt încă mai înainte de cufundarea în ea a celui ce se botează. Prin urmare, Taina Botezului, ca un tot, în care intră și lucrarea deplină a Duhului Sfânt, se săvârșește prin întreita

cufundare a celui ce se botează în numele Sfintei Treimi. În rugăciunea de sfințire a apei se invocă venirea Duhului Sfânt pentru curățirea acestuia de lucrarea puterilor demonice ca să o pregătească pentru pogorârea Lui deplină asupra celui care se botează, cufundându-se în ea.

Prin Sfântul Botez are loc deci trecerea lucrării Sfintei Treimi în fiecare om în parte, care intră în Biserică. În concret, prin această lucrare a Sfintei Treimi, în apele Botezului, se produce moartea omului vechi și renașterea lui la viața adevărată a lui Hristos. Odată cu aceasta, cel botezat se spală de păcatul strămoșesc și de eventualele păcate personale săvârșite mai înainte de cei care vin la Botez ca adolescenți sau adulți, și, în același timp se imprimă chipul lui Hristos în el. Toate aceste efecte se cuprind unele în altele, sunt complementare sau sunt aspecte ale uneia și aceleiași lucrări cuprinzătoare, încât nu se poate vorbi de unul fără a vorbi și de celelalte. Dar toate au un caracter dinamic cerând și așteptând contribuția celui botezat la propria lui creștere în Hristos și mântuire ca mădular al Bisericii.

Botezul este o încorporare personală și ființială a omului în Hristos prin lucrarea Duhului Sfânt. „Când ieșim din apa Botezului, subliniază Nicolae Cabasila, noi avem în suflète pe Însuși Mântuitorul nostru și încă nu numai în suflet, ci și pe frunte, în ochi, ba și în mădulare și în cel mai ascuns ungher al ființei noastre și anume Îl avem plin de mărire, curat de orice stricăciune așa precum a înviat, așa cum s-a arătat Apostolilor, precum era când S-a înălțat la cer și, în sfârșit, cum va fi când va veni iarăși să ne ceară comoara pe care ne-a încredințat-o”. Botezul realizează o relație personală, particulară între cel care vine să mărturisească credința sa în Dumnezeu cel în Treime închinat, în Biserică și în Taine, întemeiate pe Hristos și se botează pe de o parte, și Hristos săvârșitorul suprem al Tainei Botezului, Capul Bisericii, pe de altă parte.

Ca încorporare în Hristos, Botezul constituie începutul relației și comuniunii noastre personale cu Hristos, care se va adânci și săvârși prin celelalte două Taine: Mirungerea și Euharistia. Botezul apare, deci, nu numai ca un dat, ca un rezultat, ci și ca o misiune și drum spre întreaga viață a Duhului care ne vine prin Hristos, Capul Bisericii.

Prin Hristos, cel botezat, intră în relație personală cu toate persoanele Sfintei Treimi. Formula trinitară a Botezului, indicată chiar de Mântuitorul Hristos o dată cu trimiterea Apostolilor la propovăduirea Evangheliei și instituirea Tainei înseși după înviere: „Mergând învățați toate neamurile botezându-le: în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh învățându-i să păzească toate câte Eu v-am poruncit...” (Matei 28, 19, 20) – subliniază tocmai acest lucru.

Cel botezat intră în relație personală și cu Duhul Sfânt înăuntrul lui și se bucură de dragostea Tatălui, al cărui fiu după Har a devenit prin Botez. Intrarea celui botezat în relație personală cu Hristos și prin Hristos cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, indicată de Hristos Însuși în mesajul dat Apostolilor îndată după înviere (Matei 28, 19), este concretizată prin pronunțarea distinctă a numelui fiecărei Persoane a Sfintei Treimi, însoțită de cufundarea și ridicarea din apă a primitorului Tainei. Întreita cufundare și înălțare din apă semnifică atât cele trei zile petrecute cu Hristos în mormânt și deci moartea și învierea lui Hristos a celui botezat, cât și cele Trei persoane ale Sfintei Treimi cu care cel botezat în comuniune existențială pentru mântuirea sa.

Prin urmare, Cincizecimea face început istoriei Bisericii, ca o comunitate concretă de oameni în comuniune cu Dumnezeu, inaugurează Parusia și anticipează Împărăția. La Botez, același Duh Sfânt ne face prezent și ne interiorizează pe Hristos, integrându-ne în trupul său Biserica, ca împreună moștenitori cu Hristos, ne face „fii în Fiul” și în Fiul avem acces la Tatăl. Duhul realizează înfierea noastră divină, harică, pentru care Sfântul Irineu aplică Bisericii numele de „fii ai lui Dumnezeu” și cel de „copil adoptiv al Tatălui”.

Relația personală cu Hristos în Duhul Sfânt realizată în Taina Botezului are drept consecință eliberarea omului din robia păcatului, adică a păcatului strămoșesc și a eventualelor păcate personale și renașterea lui la o viață nouă de comuniune cu Dumnezeu și cu semenii în Biserică; pătrunderea și sălășluirea lui Hristos în adâncul ființei noastre înnoite și creșterea noastră în Hristos prin Duhul Lui.

După învățătura ortodoxă, omul iese din Botez, cu o existență cu totul nouă. Nu se înnoiește numai într-o privință, ci însăși existența lui e alta. El este ca un nou născut, dar în alt

plan: în planul vieții comune cu Hristos, plină de virtuțile pnevmatizării. Existența lui are acum o altă temelie și o altă mișcare: ea e într-un fel enipostaziată în Hristos, deși nu pierde libertatea de a se despărți de El. Dar paradoxul este că cel botezat rămâne totodată același subiect. Botezul nu produce nașterea unui om care n-a mai fost, ci nașterea din nou a aceluiași (Tit 3, 5), adică a unui om care a existat și înainte. Dar pentru ca omul născut a doua oară să nu se adauge celui dinainte, trebuie ca omul cel vechi să moară. Nașterea lui urmează morții, omului născut înainte din trup. Iată și explicația pentru care *Taina Botezului nu se repetă*.

În ceea ce privește administrarea Sf. Taine a Botezului, adică săvârșirea acestei Sfinte Taine, nu se aplică însă vreunui membru al Bisericii, ci unei persoane care încă nu face parte din Biserică și care, astfel, este situată în afara Bisericii.

II. Normele canonice ale Bisericii în privința săvârșitorului Sf. Taine a Botezului prevăd că, în mod obișnuit, Sf. Taină a Botezului se săvârșește de către episcop și de către presbiter, putând fi ajutat nu numai prin prezență, ci și prin împreună lucrare harică de către diacon, iar în cazurile când nu este posibil să săvârșească această Sf. Taină un episcop sau un presbiter, ea poate fi săvârșită și de un diacon sau chiar și de către un laic, bărbat sau femeie, ori de un monah sau de o monahie, dacă aceștia sunt ei înșiși botezați în mod valid și nu sunt eretici. Dar, pe când însă episcopul și presbiterul au calitatea harică deplină de a săvârși Sf. Taină a Botezului, toți ceilalți săvârșitori posibili ai Botezului, au o calitate harică nedeplină, care-i îndreptătesc totuși ca în cazuri de necesitate să-l săvârșească (can. 46-50 ap; 44-45 Sf. Nichifor Mărturisitorul).

Când un botez este săvârșit în condiții excepționale – din necesitate – de alt creștin decât de un episcop sau de un preot, el se socotește botez valid, prin iconomie, adică pe baza socotinței tradiționale și acceptată de întreaga Biserică, încă din vechime, că nu trebuie închisă nimănui ușa mântuirii și că ceea ce lipsește cu ocazia săvârșirii acestei Sf. Taine, celor care o săvârșesc, fără a avea starea harică de episcop sau de presbiter, se împlinește prin lucrarea directă a Domnului care vrea ca tot sufletul să se mântuiască (Ioan 17, 21). O dată săvârșit botezul acesta de necesitate sau prin iconomie, se mai poate citi cel mult unele rugăciuni deosebite de către episcop sau de către presbiter. (Can. 46-50 ap.)

Nu au calitatea de a săvârși botezul nici un cleric și nici un creștin care au căzut în erezie (can. 68 ap.). Au însă această calitate toți clericii, chiar dacă sunt supuși vreunei pedepse sau sunt opriți de la cele sfinte, ori chiar dacă sunt caterisiți, însă pentru alt motiv decât pentru erezie, căci prin erezie ei cad din har și își pierd calitatea de membri ai Bisericii, nemaiavănd astfel posibilitatea de a transmite sau de a mijloci transmiterea harului sfinților pentru alții.

Primitorul Sfintei Taine a Botezului poate fi orice ființă umană în viață, fie copil, fie adolescent, fie persoană, de orice vârstă (can. 2, 14, I ec.; 78 Trulan; 19, 46 Laodiceea; 110 Cartagina) și gen.

În cazul în care persoanele care urmează a primi Sf. Botez sunt nevârstnice și nu pot mărturisi ele însele credința creștină, trebuie să fie asistate de altă persoană dreptcredincioasă, care îndeplinește rostul de părinte sufletească, garant, martor, tutore religios creștin al noului botezat, având față de persoana care se botează exact o poziție asemănătoare cu aceea a părintelui, garantului, martorului sau tutorelui în raporturile civile. Persoana aceasta se cheamă *naș*, iar față de el, persoana pe care o asistă la botez, dobândește numele de fin și între ambele persoane, adică între naș și între fin, precum și între rudele de sânge ale acestora se stabilește o înrudire cu caracter religios care se numește *nășie* (can. 57 Trul.).

Nașii trebuie să fie creștini dreptcredincioși de preferat de același gen cu pruncu, valid botezați. Este interzis să fie nași cei nebotezați, cei eretici sau cei de alte confesiuni sau credințe religioase, pentru că ei trebuie să prezinte garanția atât că mărturisesc, la botezul finului lor, dreapta credință, cât și că îi vor da îndrumarea și sprijinul necesar de a crește și de a se forma în această credință.

Canoanele Bisericii prevăd și alte categorii de primitori ai Botezului, dintre care mai menționăm – în mod special – pe eretici sau pe cei care au primit Botezul de la eretici, căci ereticii sunt de două feluri sub acest raport, adică, unii care primiseră Botezul în mod valid și

deveniseră membrii ai Bisericii, iar apoi au căzut în erezie, iar alții care n-au primit Botezul Bisericii, ci numai botezul săvârșit de eretici, adică un botez formal care nu i-a făcut părtași de harul Sf. Botez.

În cazul revenirii și reprimirii în Biserică a celor din prima categorie, ei nu mai sunt rebotezați, ci li se cere doar să se lepede de erezie, dând anatemei împreună cu Biserica toată rătăcirea și mărturisind în scris credința pe care o mărturisește Biserica, după care sunt unși cu Sf. Mir (can. 7 II ec.; can. 95, VI ec.).

În cazul celor din a doua categorie, însă, atât rânduielile bisericești tradiționale, cât și cele cuprinse în mai multe canoane, obligă sub pedeapsa caterisirii ca botezul lor să nu fie primit, iar cei aflați în această situație să fie botezați, pentru că în asemenea cazuri nu se repetă botezul, ci el numai se săvârșește în chip valid asupra cuiva, care nu fusese botezat de fapt.

Iată ce dispun în această privință canoanele 46, 47 și 48 ap.: „Episcopul ori presbiterul, dacă va admite botezul sau jertfa ereticilor poruncim să se caterisească” (can. 46 ap.); „Episcopul sau presbiterul, de va boteza din nou pe cel botezat după adevăr sau de nu va boteza pe cel spurcat de către necinstitorii de Dumnezeu, să se caterisească” (can. 47 ap.); „Cei ce sunt botezați de către eretici, nu pot fi nici credincioși, nici clerici” (can. 68 ap.).

În același fel dispune și canonul unic al sinodului de la Cartagina din anul 256, precum și can. 1 al Sf. Vasile cel Mare din care reținem următoarele pasaje:

„...Nimeni nu se poate boteza afară de catoliceasca Biserică; fiindcă Botezul este unul și se află numai în catoliceasca Biserică... Cele ce se săvârșesc de eretici, mincinoase și deșarte fiind, toate sunt fără valoare. Că nimic nu poate fi primit și ales de Dumnezeu dintre cele ce se fac de aceia, pe care Domnul în Evanghelii îi numește vrăjmași și potrivnici ai săi (**Mat. 12, 30**)” (can. 1 Catarg); „Cei vechi au hotărât că botezul săvârșit de eretici să se anuleze, iar al schismaticilor, ca al unora care sunt încă în Biserică, să se primească, iar cei ce sunt în adunări ilegale, îndreptându-se prin pocăința cuvenită și prin convertire, să se împreune iarăși cu Biserica... Părinții au hotărât ca cei botezați de eretici ca de niște mireni, venind la Biserică, să se curățească din nou cu adevăratul Botez al Bisericii... Se cuvine să le redăm botezul lor... iar dacă cineva l-ar fi primit de la ei, acela venind la Biserică, să se boteze... Dar dacă aceasta ar fi piedica ordinii obștești, să se aplice iarăși obiceiul și să se urmeze Părinților, care au orânduit cele de cuviință pentru noi... Dar, negreșit să se dispună ca cei ce vin de la botezul acelora, să se ungă adică de credincioși și așa să se apropie de Taine...”

Normele canonice care se ocupă de efectele Botezului, arată că cel botezat devine membru al Bisericii sau dobândește ceea ce s-ar putea numi cetățenia bisericească, devenind astfel subiect de drepturi și de îndatoriri în cadrul societății religioase creștine, care se numește Biserică. În această calitate și numai în această calitate, el poate primi și celelalte.

Botezul administrat în mod valid nu se mai repetă sub pedeapsa caterisirii (can. 47 ap.; 48 Cart.), pentru că efectul principal al botezului, care este ștergerea păcatului originar, nu se pierde. Nici chiar prin căderea în erezie nu se mai recade în starea de păcat originar.

În ceea ce privește rolul Tainei Sf. Botez pentru primirea eterodocșilor în Biserică trebuie avute în vedere anumite implicații de ordin dogmatic și canonic.

După schisma din 1054, între grupările creștine s-a născut o dispută pentru chestiunea întâietății la dreptul sau calitatea de Biserică și aceasta continuă să fie evidentă și în vremea noastră, fiecare socotindu-se a trăi creștinismul autentic și a fi Biserică adevărată. Prin această optică, pentru fiecare dintre grupări, creștinismul se prezintă alcătuit din două categorii de membrii: unii, adevărați, pe de o parte, și alții, falși, neadevărați, pe de altă parte. În vremea noastră majoritatea teologilor, aparținând diverselor grupări creștine, numesc pe cei dintâi ortodocși, iar pe ceilalți, eterodocși.

Cuvântul „ortodox” în înțeles strict filologic se tâlmăcește prin cuvintele: „gândire dreaptă”. În acord cu acest înțeles se pot socoti demni de acest calificativ, toți creștinii care păstrează cu fidelitate credința lăsată de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli și mai apoi prin Sfinții Părinți. Pe drept cuvânt se pot socoti aceștia astfel, deoarece rămânerea pe temeliile credinței

Bisericii Apostolice și Ecumenice, adică pe temeliile Bisericii adevărate și drepte, nu însemnează altceva decât a fi în deplin acord cu gândirea dreaptă, ceea ce este tot una în acest caz, cu o gândire personală dreaptă.

Prin ortodoxie se înțelege totalitatea grupărilor creștine care păstrează unitar credința adevărată și o exprimă uniform prin trăirea creștină.

Alături cu această categorie de creștini calificați ortodocși, există o a doua categorie mai mare din nefericire decât cea dintâi, care cuprinde pe toți creștinii din afara Ortodoxiei. Toți aceștia, numiți cu un cuvânt „eterodocși”, sunt deosebiți prin gândire și credință față de cei din prima categorie, și deci în dezacord cu dreapta credință. Ei alcătuiesc o categorie neuniformă, fapt pe care îl evidențiază pluralitatea formelor de organizare a grupărilor eterodoxe și chiar modul lor de a înțelege și trăi creștinismul, diferit de la o grupare la alta.

Eterodocșii sunt acei creștini, ce au fost cândva fii ai Bisericii, dar au părăsit-o, fixându-și, prin asemănare de formă cu adevăratul centru, alte centre iluzorii spre care tind, luând astfel un sens greșit în mișcarea lor. Amăgirea lor evidentă îi face să-și păstreze numai pretenția de a fi ceea ce în realitate ei nu mai sunt, și îi menține doar în situația de a putea redeveni cândva ceea ce au fost, adică fii ai Bisericii unice și adevărate a lui Hristos.

Un teolog grec, Ioan Karmiris, făcând o împărțire a eterodocșilor, distinge următoarele trei grupe, în felul următor:

1. Romano-catolicii, vechii-catolici, greco-catolicii;
2. Supraviețuitorii nestorianismului și monofizitismului;
3. Luteranii, calvinii, anglicanii

Din această împărțire generală se poate vedea cât de largă este aria eterodocșilor.

Biserica, Trupul lui Hristos își are drept mădulare sau membri ai săi pe toți aceia care îi păstrează învățătura și așezămintele ei sfinte, întregi și nealterate. Ea a ținut întotdeauna ca membrii ei să fi primit botezul în numele Sfintei Treimi, să păstreze deplinătatea credinței și să primească conducerea spre mântuire de către Sf. Apostoli și urmașii lor legitimi; episcopii, care stau în succesiune apostolică. Posibilitatea de a deveni membru al Bisericii, și deci de a se bucura de bunurile pe care le oferă ea, este dată fiecărui om în parte prin recunoașterea și primirea credinței depline și prin primirea botezului în numele lui Dumnezeu, Cel întreit în Persoane (**Mat.** XXVIII, 19; **Mc.** XVI, 15, etc.). Orice om – așadar - care îndeplinește aceste două condiții, poate deveni membru al Bisericii. Pentru a-și putea menține însă, această calitate, fiecărui membru i se cere să stea în continuă comuniune de viață și credință cu ceilalți membri, primind Harul mântuitor prin Sf. Taine și încadrându-se în rânduiala ei.

Pierderea calității de membru al Bisericii, înseamnă îndepărtarea din Biserică, fapt pe care îl dorește și îl cere cel care nu se mai încadrează în condițiile amintite, prin însăși această atitudine. Recăștigarea calității pierdute și deci revenirea în Biserică, este posibilă de asemenea oricui, prin acceptarea condițiilor ei și renunțarea la greșelile săvârșite, recunoașterea calității de membru, fiind întotdeauna condiționată de rămânerea în Biserică.

Celor care au ieșit din Biserică și rămân în afara ei, adică eterodocșilor, nu li se poate recunoaște calitatea de membri ai Bisericii, indiferent dacă au sau nu aceeași învățătură. În legătură cu aceasta se pun unele întrebări justificate. Ele vizează atât chestiunea valabilității tainelor eterodocșilor, în cazul când aceștia rămân în afara Bisericii, cât și problema condițiilor reprimirii în Biserică a acestora. Răspunsul la aceste întrebări care constituie și rezolvarea însăși a temei noastre, se poate da ținând seama de legislația canonică și de practica Bisericii până în vremea noastră.

Sfânta Scriptură, recunoscând o singură Biserică adevărată, recunoaște și o singură lucrare adevărată, adică pe aceea a ei. Biserica Ecumenică a întărit această afirmație în legătură cu tainele săvârșite în afara ei preocupându-se în chip deosebit de Taina Botezului. Pentru a defini Taina Botezului ca fiind numai de competența adevăratei Biserici, ea a adunat toate aprecierile conforme cu doctrina ei, în această privință. Concluzia firească la care a ajuns ea, a fost aceea conformă cu Sf. Scriptură pe care a interpretat-o, ca în oricare altă chestiune de altfel, cu

înțelepciune și autoritate. În problema aprecierii Tainei Botezului, ea a afirmat, în acord cu Sf. Scriptură – că numai Botezul săvârșit în Biserică este adevărat. Conform acestei teze, recunoașterea Botezului este, mai înainte de toate, în funcție de apartenența la Biserică a celui ce îl săvârșește. Astfel, botezul săvârșit de eretici, care nu mai țin de Biserică, pentru că au părăsit-o prin nerecunoașterea și alterarea credinței, nu este adevărat și deci oricine primește botezul lor, nu are calitatea de membru al Bisericii (can.46 și 68 apostolic; 19, sin. I ecumenic 4, sin. II ecum. 7, sin II ecum. I Cartagina (256); 1 și 47 al Sfântului Vasile Cel Mare).

Alături de aceste hotărâri ale Bisericii Ecumenice, ea a adoptat și o practică nu totdeauna conformă cu principiul amintit. Astfel, deși Biserica hotărâse că botezul săvârșit în afara ei, nu este botez, și precizase și cine sunt cei care nu mai fac parte din Biserică, revine asupra unora dintre aceștia, prin hotărâri ecumenice și le recunoaște botezul. Așa a recunoscut ea botezul săvârșit în afara ei în numele Sfintei Treimi, de către schismatici și chiar de către unii eretici, care cereau primirea în Biserică. Ceea ce este de trebuință să menționăm în legătură cu această practică, este faptul că Biserica a stabilit totuși o gradație în ceea ce privește primirea eterodocșilor. Astfel, ea a recunoscut unora numai botezul, iar altora toate tainele, împărțindu-i deci în două categorii. Pe cei cărora le –a recunoscut numai botezul – cu motivarea că este săvârșit în numele Sfintei Treimi, i-a primit, punându-i să anatematizeze ereștul (can.7 sin. Laodiceea) și administrându-le taina Mirungerii (ca.7, sin. II ecum.; 95 Trulan; 7 Laodicea; 57 Catagina). Pe alții i-a primit și socotit membri prin revenirea lor la comuniunea cu membrii ei, cerându-le doar să facă „scrisori” și să „anatematizeze ereșturile lor ... și pe toate celelalte” (can.8, Sin. I ecum; 7, sin II ecum; 95 Trulan, 1, 5 și 47 al Sf. Vasile cel Mare).

Canonul 7 al Sin. II ecumenic, repetat și întărit de can. 95 Trulan, nivelează deosebirile care ființau în primele veacuri în Bisericile locale cu privire la primirea în Biserică a diferiților eterodocși, stabilind prin aceasta, totodată, și o normă pentru tipurile viitoare. După prescripțiile acestor canoane, eterodocșii „când se convertesc la Ortodoxie, se primesc, ținându-se seama de depărtarea lor de doctrina ortodoxă, și , sau se botează, sau numai se ung cu Sf. Mir, sau se primesc după ce se pocăiesc și mărturisesc credința ortodoxă”). Dispozițiunile acestor canoane au devenit regulă generală pentru toată Biserica și sunt păzite până astăzi în Biserica ortodoxă, prin existența în vigoare a unor rânduieli ceremoniale de primire a eterodocșilor în Biserică).

Biserica Ortodoxă socotește că Harul primit prin sfințele Taine lucrează numai atât timp cât creștinul respectiv stă în comuniune cu Biserica. „Cei ce s-au lepădat de Biserică – zice Sf. Vasile cel Mare – n-au mai avut harul Duhului Sfânt peste ei, căci a lipsit comunicarea prin întreruperea succesiunii. Căci... cei care s-au depărtat aveau hirotoniile de la Părinți, dar cei care s-au rupt, devenind mireni, n-au avut putere nici de a boteza, nici de a hirotoni, nici nu puteau da altora harul Duhului Sfânt, de la care ai au căzut”.

De-a lungul veacurilor, Biserica Ortodoxă, care a păstrat credința, mântuitoare „în totalitatea și integritatea ei”, s-a considerat, pe drept cuvânt, ca unica continuatoare a Bisericii Ecumenice. Ea și-a confirmat legalitatea atât prin rămânerea „în adevăr”, cât și continuarea lucrării ei în spiritul și în sensul indicat de Biserica Ecumenică. Astăzi ea ce află pe aceleași „temelii apostolice”, având toate însușirile arătate de Simbolul Niceo-Constantinopolitan și urmărind același scop: mântuirea oamenilor. Ea își confirmă legalitatea și atunci când primește pe eretici după măsura dreptății dar și în cazul când ea face uz de iconomie ; căci procedează întocmai ca Biserica ecumenică. Fără să fie prea aspră în general, sau îngăduitoare față de încălcarea principiilor sale, în special.

Istoria bisericească oferă dovezi destule din care se poate vedea că iconomia nu a fost și nu este o regulă fixă care să se aplice (necon condiționat), oricând și în orice împrejurare. Pentru a vedea aceasta este suficient să amintim că Biserica ortodoxă nu a urmat aceeași linie în practica primirii romano-catolicilor, anglicanilor și protestanților. Hotărârile urmate de majoritatea Bisericilor ortodoxe, arată că uneori le-a recunoscut Botezul acestora, alteori nu, și în general nu a existat o acceptare unanimă în această privință. Când Biserica n-a aplicat iconomia, eterodocșii respectivi au fost cercetați după dreptate și, găsindu-i că nu au primit Botezul conform „tradiției Sfinților Apostoli și dumnezeștilor Părinți” ai „Bisericii catolice și ecumenice” le-a administrat

Botezul ei și astfel i-a primit. Când a găsit de cuviință că-i necesară iconomia, a aplicat-o în cazul aceluiași eterodocși, pe care alții i-a primit după dreptate. Prin această practică, Biserica Ortodoxă n-a anulat rânduilele ei, după cum nici nu a înlăturat posibilitatea aplicării iconomiei.

În vremea noastră problema primirii eterodocșilor, are aceeași rezolvare. Rânduilele Bisericii Ecumenice sunt păzite cu aceeași strictețe, fără să se excludă aplicarea iconomiei.

Dacă observăm însemnările și rugăciunile din rânduilele de primire în Biserica Ortodoxă română, așa cum prevede Molitvelnicul românesc, iată care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinească, pe de o parte cel ce vrea să devină membru al Bisericii, iar pe de altă parte acela care-l primește.

1. Cel ce vrea să devină membru al Bisericii ortodoxe, trebuie să voiască să se lepede de ereziile sau rătăcirile schismatice;

2. Să-și legitimeze apartenența la gruparea din care pleacă, prin actul de naștere sau prin alte acte din care se poate vedea credința eterodoxă;

3. Să primească învățătura ortodoxă și să se întărească întru aceasta de către preot, cu binecuvântarea episcopului;

4. Să se supună unei rânduile de primire în care se află unele lepădări, rugăciuni, Simbolul credinței și o rugăciune de dezlegare;

5. Să primească Mirungerea, în cazul când este schismatic, sau chiar și eretic cu Botez recunoscut valid, sau să primească și Botezul, când Botezul primit în gruparea eterodoxă respectivă nu i se poate recunoaște;

6. Să subscrie o mărturisire de credință.

Cel care primește poate fi episcopul sau, cu binecuvântarea acestuia, și preotul.

Posibilitatea aplicării iconomiei este dată și astăzi, în Biserica noastră, prin mențiunea pe care o face o însemnare a Molitvelnicului, care zice că, atât catehizarea, cât și rânduiala primirii se săvârșesc cu aprobarea episcopului, care este în drept să facă uz de iconomie.

În toate bisericile ortodoxe autoceface, practica, deși neuniformă, este de acord totuși în principiu, cu aceleași rânduile ecumenice. Pe plan teoretic, problema primirii eterodocșilor în Biserică reprezintă încă o chestiune nerezolvată. „Ea se află în centrul teologiei ortodoxe contemporane și figurează de mult în programul unui viitor sinod panortodox. Sf. Sinod al Greciei a cerut teologilor săi să pregătească rapoarte asupra acestei chestiuni”. În urma acestei invitații, profesorul de Teologie dogmatică de la Atena, I. Karmiris a publicat concluziile raportului său, arătând că „Sinodul panortodox va trebui să decidă:

- a. care sunt ereticii sau eterodocșii care trebuie să fie rebotezați;
- b. care sunt cei ce vor trebui să fie primiți prin Mirungere;
- c. care sunt cei ce trebuie primiți printr-o simplă profesiune de credință”.

Dânsul face chiar și o repartizare, astfel: După prima rânduială trebuie primiți unii protestanți, care n-au păstrat succesiunea în Botez și hirotonie. Eterodocșii din această categorie, după părerea sa, trebuie excluși de la iconomie și ca urmare acestora li se va administra Botezul și Mirungerea; pentru a putea deveni membri ai Bisericii Ortodoxe. După a doua rânduială socotește că ar trebui primiți catolicii, vechii catolici, umații și protestanții moderați: luterani și anglicani, prin iconomie pentru Botez, administrându-li-se Taina Mirungerii. „Botezul acestei grupe este «nevalid», pentru că profesează Filioque și botează prin stropire, fapt confirmat și prin decretul Sinodului din Constantinopol, din 1756, care prescrie rebotezarea lor”. Autorul cere însă să se facă uz de iconomie în cazul acestora și propune abolirea decretului din 1756, care de altfel nu este universal păzit de Biserică.

În concluzie creștinii din afara Bisericii ortodoxe, foști fii și membri ai ei, calificați eterodocși din cauza amăgirii care i-a înstrăinat și-i menține separați de Biserică, nu mai au calitatea de membri adevărați. Ei însă pot redobândi această calitate, adică redevin ortodocși, în condițiile pe care le stabilește Biserica.

Bibliografie selectivă

1. Arhidiacon prof.dr. Ioan N. Floca, **Drept canonic ortodoxă, legislație și administrație bisericească**, vol. II, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1990;
2. Magstrand C. Drăgușin, **Primirea eterodocșilor în Biserică**, în *Ortodoxia*, anul IX (1957), nr. 2, p. 279-295;
3. Pr.prof.dr. Dumitru Radu, **Botezul ca încorporare în Noul Legământ și problema sinergismului**, în *Ortodoxia*, anul XLVI (1994), nr. 1, p. 3-27.
4. A. Chapelle, S.J., **Meditations sur nos „premier parents”**, în *Nouvelle revue theologique*, tome 111/n. 5, sept-oct. 1990, p. 702-718;
5. Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, **Teologia dogmatică ortodoxă pentru institutele teologice**, vol. 3, EIMBOR, 1978.

The Sacrament of Holy Baptism and its Significance for Accepting Heterodoxes in to Church

The Church, in its quality of The New Vow of people to God, appears fully constituted from the Pentecostal Day (The Holly Spirit Day), when it has entered history as a community of those baptised around the holly apostles. The baptism makes the man's entrance in the realm of gift, by means of the Holly Spirit's work. The ritual of the baptism with its elements and their sdignification visibly illustrates his work of embodiment of the one baptized into Christ and in the Church.

The importance and the value of The Baptism in the name of the Holly Trinity in order to save man are indicated and illustrated by the various names given by the priests of the Church. The Secret of Illumination, the forgiving of the sins, the secret bath, The Secret of our Rebirth. The Holly Parents see the Baptism found not only in the Birth but also in Christ's baptism. Christianizing himself in the water of Baptism, man meets Christ in it and he gets filled with the energies of the Holly Spirit. In the prayer of blessing the water, the coming of the Holly Spirit is invoked, in order to clean it of the demonic powers, to prepare it to get down on the who gets baptized.

The baptism constitutes the beginning of the relationship and of our personal communion with Christ, which will finally realize themselves by means of the other two Secrets: The Confirmation and The Eucharist. By means of Christ, the one who is baptized comes into a personal relationship with all the persons of The Holly Trinity.

The administration of the baptism is not given to a member of the Church, but to a person who does not belong to the Church, yet. The receiver of The Holly Secret of the Baptism can be any living human being, either a child, adolescent or a person, irrespective age. The Baptism administrated in a valid way is not repeated anymore, because the main effect of the Baptism, wichh is the wiping of the native sibn, is not cancelled. Not even by falling into heresy does someone fall again into the native sin.

Speaking about the role of the baptism in order to receive the Etherodoxs in the Church, you have to take into account certain implications of dogmatic and canonic order.

By the wors „Orthodoxy” zou understand the totality of Christian groups, wich preserve in the same way the true faith and expresses in the same way by living in a Christian way. The baptism performed by those who are not Orthodox any more, is not valid. The one who wants to become a member of the Orthodox Church has to receive the Orthodox education and to receive a ritual of receiving. Thus, the Etherodoxs become again Orthodox in the therm established by the Orthodox Church.